

У К Р А Ї Н А
ЗДОЛБУНІВСЬКА РАЙОННА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ВІДДІЛ ОСВІТИ

Н А К А З

21 березня 2013 року

м.Здолбунів

№ 70

**Про підсумки вивчення стану
навчання хімії у загальноосвітніх
навчальних закладах району**

На виконання плану роботи відділу освіти на 2012 рік, наказу від 10 жовтня 2012 року № 234 комісією у складі Вітень З.В, заступника начальника відділу освіти, Грициної Є.Б., методиста райметодкабінету, Прушківської Л.Г., керівника районного методичного об'єднання учителів хімії, вивчено стан навчання та проведено моніторинг якості знань учнів з хімії в 20 навчальних закладах району відповідно до графіка перевірки, затвердженого наказом.

Узагальнення матеріалів здійснено на основі аналізу: контролю і керівництва адміністраціями навчальних закладів, ведення шкільної документації (класні журнали, матеріали методичних об'єднань, календарно-тематичні та поурочні плани), матеріально-технічної бази та методичного забезпечення, відвіданих уроків, контрольних робіт та позакласної роботи з предмета.

Встановлено, що всі вчителі обізнані з основними **нормативними документами**, програмами, керуються методичними рекомендаціями щодо вивчення хімії у 2012/2013 навчальному році, календарне планування складено у відповідності до чинної програми з хімії (відповідно листа МОНмолодьспорт від 29.04.11 №1/9-399 «Про навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів на 2011/12 навчальний рік»), погоджено адміністрацією школи, систематично ведуться поурочні плани. Вчителі навчальних закладів в цілому дотримуються вимог Інструкції з ведення класного журналу учнів 5-11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів: записи в журналах здійснюються своєчасно, систематично ведеться поточне оцінювання навчальних досягнень учнів, що дає можливість здійснювати контроль за рівнем засвоєння навчального матеріалу, проводити корекційну роботу щодо усунення прогалин у знаннях учнів. При оцінюванні навчальних досягнень учнів педагоги дотримуються критеріїв оцінювання. Навчальні програми з хімії виконуються.

Забезпеченість **підручниками** складає 100%, навчання здійснюється за підручниками академічного рівня.

Навчальні заклади повністю укомплектовані **педагогічними кадрами**, вчителями хімії. Всього в районі навчання хімії здійснює 29 педагогів. Із них: за віком: до 30 років – 6, до 50 років – 16, старше 55 – 7; за стажем роботи: до 3-х років – 4, від 3 до 10 років – 4, від 10 до 20 років – 9, більше 20 років – 12; за категоріями: вища категорія - 15; перша - 6; друга - 1; спеціаліст – 7; за освітою: вища – 29; педагогічне звання: вчитель-методист – 2, старший учитель – 2.

Проаналізовано стан **оснащення кабінетів** хімії сучасним обладнанням, їх відповідність Положенню про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженим наказом Міністерством освіти і науки України №601 від 20 липня 2004

року, Типовому переліку навчально-наочних посібників, технічних засобів навчання та обладнання загального призначення для загальноосвітніх навчальних закладів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20 червня 2002 року № 367). Загальною проблемою для всіх закладів є застаріле навчальне обладнання та відсутність реактивів і хімічного посуду, недостатнє для виконання експериментальної частини програми. Досить часто лабораторні роботи і навіть практичні замінюються демонстраціями. У більшості закладів кабінети хімії забезпечені хімічним обладнанням та реактивами на 20-25 % (Новосілквівська, Суємська, Новомишаницька, П'ятигірська, Старомощаницька, Новомильська, Миротинська, Івачківська загальноосвітні школи I-II ступенів, Дерманський навчально-виховний комплекс «загальноосвітня школа I ступеня-гімназія», частково придбано обладнання у Старомощаницькій, Сумській загальноосвітніх школах I-II ступенів, Спасівській загальноосвітній школі I-III ступенів. Найкраще обладнаними є кабінети хімії у Здолбунівській загальноосвітній школі I-III ступенів № 3 (Прушківська Л.Г.), Здовбицькій загальноосвітній школі I-III ступенів (Шеретюк Н.О.) та Кунинській загальноосвітній школі I-II ступенів (Дацишина Л.П.). Відсутні кабінети хімії у Здолбунівській гімназії та Гільчанській загальноосвітній школі I-III ступенів. У районі є 10 кабінетів хімії, 14 – хімії і біології та 2 хімії і фізики. З них 14 кабінетів не оплачується, 12 оплачується.

На основі Типових **інструкцій з техніки безпеки** розроблено інструкції з техніки безпеки, своєчасно проводиться та відповідно до діючого Положення реєструються інструктажі всіх видів.

Особлива увага звертається на методичне забезпечення навчання, результативність роботи вчителів, самоосвіту, обізнаність учителів із сучасними педагогічними технологіями, реалізацію Концепції загальної середньої освіти, навченість школярів. Свій фаховий та методичний рівень вчителі хімії підвищують шляхом самоосвіти та участі в **методичній роботі** шкільного та районного методичного об'єднання. Проблеми викладання курсу розглядаються на засіданнях методичних об'єднань вчителів хімії, на районних семінарах–практикумах, менделєєвських читаннях та школах молодого вчителя біології та хімії. Районне методичне об'єднання вчителів хімії та семінари-практикуми щорічно проводиться два рази в рік згідно плану, де розглядаються актуальні питання, такі як «Проблеми та їх розв'язання у навчанні хімії», «Дидактичні основи навчання хімії», «Формування професійних компетентностей на уроках хімії» тощо. Цікавою формою роботи є менделєєвські читання, які організуються раз в рік. Цього року на них проаналізовано питання «Науковий доробок М.В. Ломоносова у хімії».

У навчальних закладах діють методичні об'єднання учителів природничо-математичного циклу. У роботі методичних об'єднань використовуються активні форми роботи: круглий стіл, обмін досвідом, фестивалі уроків, інформаційно-бібліографічний огляд літератури. Потребує вдосконалення ведення документації методичних об'єднань, а саме планування заходів (програми) роботи (Будеразька загальноосвітня школа I-III ступенів, Старомощаницька, Суємська загальноосвітні школи I-II ступенів), конкретизація рекомендацій методичного об'єднання (Уїздецька, Будеразька, Копитківська загальноосвітні школи I-III ступенів), розробка і вдосконалення переліку літератури до засідань (Будеразька загальноосвітня школа I-III ступенів).

Кожні 5 років вчителі хімії проходять курси підвищення кваліфікації при Рівненському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти. На належному рівні педагоги забезпечені методичною літературою, постійно слідкують за її новинками, виписують періодичні видання та працюють над опрацюванням їхніх публікацій.

Аналіз **відвіданих уроків** свідчить, що вчителі закладів в основному володіють методикою проведення традиційних уроків всіх типів, забезпечують оптимальне

поєднання принципів науковості, доступності, наочності; впроваджують інтерактивні методи навчання, дидактичні та рольові ігри, використовують міжпредметні зв'язки (фізика, біологія, історія та інші). Типи уроків відповідають дидактичній меті, віковим особливостям учнів; чітко продумана структура уроків. Педагогами здійснюється оптимальний відбір обсягу та складності навчального матеріалу, його структурування й дозування, вибір методів і прийомів відповідно до завдань кожного етапу уроку та характеру пізнавальної діяльності учнів. На уроках простежується зв'язок із життям і практикою, уміло застосовують вчителі бесіду і розповідь з елементами подання опорних схем на дошці, вчать планувати роботу і діяти за планом. Уроки проводяться на достатньому науковому і методичному рівні вчителями Прушківською Л.Г. (Здолбунівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 3, Гільчанська загальноосвітня школа I-III ступенів), Шеретюк Н.О. (Здовбицька загальноосвітня школа I-III ступенів), Дацишиною Л.П. (Кунинська загальноосвітня школа I-II ступенів), Самолюк О.І. (Здолбунівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 4), Шенюк Н.Г. (Суемська загальноосвітня школа I-II ступенів), Корнійчук Н.М. (Будеразька загальноосвітня школа I-III ступенів), Александрук Н.В. (Глинська загальноосвітня школа I-III ступенів). Аналіз відвіданих уроків свідчить, що навчальний процес спрямовується на формування в учнів знань про хімічні процеси в житті людини.

Вчителі оптимально поділяють матеріал на основні опорних знань та допоміжну інформацію, що сприяє раціональному вибору методів та форм навчання на кожному уроці. На уроках організовується самостійна робота учнів з підручником, довідковою літературою, дидактичним матеріалом, зошитами з друкованою основою. Для реалізації змісту курсу використовуються різні форми навчальних занять. Забезпеченню наукової достовірності навчального матеріалу, пізнанню учнями сутності явищ і процесів сприяє застосування практичних методів навчання: на уроках виконуються демонстраційні досліди, проводяться практичні роботи.

На уроках Лисничук Ю.А. (Новосілівська загальноосвітня школа I-II ступенів), Дацишиною Л.П. (Кунинська загальноосвітня школа I-II ступенів), Прушківської Л.Г. (Здолбунівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 3), Шеретюк Н.О. (Здовбицька загальноосвітня школа I-III ступенів), Жинчин Л.І. (Здолбунівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1) учні добре відчують поєднання вимогливості і розуміння зі сторони вчителя, а раціональне використання різних видів заохочення сприяє позитивній мотивації навчальної діяльності. Крім традиційних питань, що стосуються хімічних елементів, речовин і реакцій, учителями належна увага приділяється висвітленню методів наукового пізнання в хімії, ролі теоретичних і експериментальних досліджень. Матеріал, який використовується для цього, часто має чітко виражене екологічне спрямування.

Високим науково-теоретичним та методичним рівнем відзначаються уроки Прушківської Л.Г. (Здолбунівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 3), Шеретюк Н.О. (Здовбицька загальноосвітня школа I-III ступенів) та Дацишиною Л.П. (Кунинська загальноосвітня школа I-II ступенів). На їх уроках поєднуються різні форми навчальної діяльності (групова, фронтальна, індивідуальна), використовуються інтерактивні методи навчання, що сприяє розвитку творчих здібностей та інтересу школярів до вивчення хімії. Практикують активні форми роботи (робота в парах під час виконання лабораторних дослідів, практичних робіт; мозковий штурм; уроки з використанням рольових ситуацій; інтегровані уроки; міжпредметного узагальнення і систематизації матеріалу та ін), що суттєво сприяє активній взаємодії учнів. Належна увага приділяється учителями показу впливу хімічних чинників на здоров'я людини, пояснюється згубна дія алкоголю, наркотичних речовин, тютюнопаління.

З метою створення в учнів цілісної картини хімічних понять, взаємоперетворень учителя Лисничук Ю. А. (Новосілівська загальноосвітня школа I-II ступенів),

Корнійчук Н.М. (Будеразька загальноосвітня школа I-III ступенів), Шенюк Н.Г. (Суємська загальноосвітня школа I-II ступенів), Шелест Г.В. (Старомощаницька загальноосвітня школа I-II ступенів) використовують узагальнюючі схеми, які потім учні використовують як алгоритм дій у процесі розв'язування задач, вправ, перетворень. Використання історико-біографічного методу в процесі викладання хімії, система роботи з формування історико-хімічних знань на факультативах та позакласних заняттях сприяють розвитку соціальної активності школярів, дозволяють учням краще бачити ефективність своїх навичок і здібностей. Вчителі Шеретюк Т.М. (Уїздецька загальноосвітня школа I-III ступенів), Самолюк О.І. (Здолбунівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 4), Жинчин Л.І. (Здолбунівська загальноосвітня школа I-III ступенів №1), Красовська Л.О. (Копитківська загальноосвітня школа I-III ступенів) ефективно організують самостійну навчальну діяльність учнів в парах чи малих групах, залучають дітей до активної роботи шляхом створення проблемних ситуацій та використання творчих завдань.

В той же час, учителі недостатньо працюють над формуванням в учнів умінь давати чіткі пояснення, робити висновки та узагальнення (Шелест Г.В. – Старомощаницька загальноосвітня школа I-II ступенів). Не завжди раціонально поєднані фронтальні та індивідуальні форми роботи на уроці. Домашні завдання для школярів часто недиференційовані, не завжди задаються з урахуванням потреб та інтересів учнів (більшість учителів).

Досягти диференціації навчально-виховного процесу для забезпечення глибокого й різностороннього розвитку здібностей кожної дитини, розкриття їх творчого потенціалу не уявляється можливим без ефективного використання педагогами інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі, без залучення комп'ютерних технологій навчання, що є вимогою сьогодення. Вчителями недостатньо використовуються на уроках інформаційно – комунікаційні технології. Слід зазначити, що з хімії за останній час розроблено велику кількість педагогічних програмних засобів, що сприяє інтенсифікації навчального процесу. Серед них: бібліотеки електронних наочностей, віртуальні лабораторії, дистанційні курси, програмні забезпечення, мультимедійні підручники, електронні конструктори уроків тощо.

У більшості перевірених навчальних закладах стан викладання предмета вивчався протягом останніх 5 років, питання розглядалось на засіданнях педрад або видано підсумкові накази (Новосілівська загальноосвітня школа I-II ступенів - наказ №23 від 06.04.2012 року, Здолбунівська гімназія - від 10.04.2012 № 53, Здолбунівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 3 - наказ № 163 від 08.06.2012, Кунинська загальноосвітня школа I-II ступенів - наказ № 57 від 11.12.2010, Суємська загальноосвітня школа I-II ступенів - наказ № 03 від 04.01.2012, Івачківська загальноосвітня школа I-II ступенів - протокол № 1 від 31.01.2010, Копитківська загальноосвітня школа I-III ступенів - наказ № 94 від 26.10.2012, Здолбунівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 - наказ № 31 від 05.04.2011, Глинська загальноосвітня школа I-III ступенів – наказ від 31.12.2010 №129, Здолбунівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 4 - наказ № 44 від 23.11.2011, Здовбицька загальноосвітня школа I-III ступенів - наказ № 112 від 17.05.2009). Однак, підсумкові довідки та накази у переважній більшості (крім Здолбунівської загальноосвітньої школи I-III ступенів №5, Здолбунівської гімназії, Здолбунівської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 6) містять недостатньо аналітики для висвітлення того чи іншого питання, аналіз поверхневий, не висвітлює всі сторони діяльності, відсутні конкретні статистичні дані (у тих випадках де це можливо), рішення абстрактні, не завжди вказано виконавців та терміну виконання. Перевірка засвідчила, що адміністраціям деяких закладів потрібно посилити **контроль** за станом викладання хімії. Мало відвідано та проаналізовано уроків, пропозиції щодо підвищення ефективності уроку неконкретні.

Не вивчено протягом останніх 5 років стан викладання хімії в Уїздецькій, Гільчанській, Будеразькій загальноосвітніх школах I-III ступенів, Старомощаницькій загальноосвітній школі I-II ступенів.

У ході вивчення предмета проводились **контрольні роботи** з метою виявлення рівня засвоєння учнями теоретичного матеріалу, сформованості практичних умінь та навичок.

Середній бал навчальних досягнень учнів за результатами семестрового (тематичного) оцінювання у охоплених перевіркою закладах становить 6,4 бала, якісна успішність – 47,4 %. Середній бал за результатами контрольної роботи – 6,6, якісна успішність - 52,5%. Таким чином, понад 50 % учнів засвоїли матеріал на достатньому і високому рівні. Про результати навчальних досягнень учнів у розрізі навчальних закладів свідчать дані таблиці.

Деяка невідповідність Критеріям оцінювання виставлених балів спостерігається у Гільчанській, Глинській, Уїздецькій загальноосвітніх школах I-III ступенів, Здолбунівських загальноосвітніх школах I-III ступенів №4, 6.

Навчальний заклад	клас	% якісної усп. за результ. семестров ого оцінюванн я	Середній бал результата ми семестров ого оцінюванн я	% якісної усп. за результата ми контрольн их зрізів	Середні й бал результ атами контрол ьних зрізів	% розбіжності між рівнем навчальн. досягнень за результатами конт. зрізів та тематичн. Оцінювання
Здолбунівська гімназія	9	60,0	7,0	55,5	6,2	11,4
	11	60,8	7,7	81	8	3,8
Здолбунівська ЗОШ I-III ст. №3	9	69,0	7,5	78,0	7,2	4
	11	69,6	7,2	63,0	7,5	4
Здолбунівська ЗОШ I-III ст. №4	9	50,0	6,3	19,0	5,2	17,5
	11	59,0	7,0	70,0	7,6	7,9
Здолбунівська ЗОШ I-III ст. №5	9	44,4	6,3	46	6,6	4,5%
	11	35,0	5,8	43,7	6,4	9,4
Здолбунівська ЗОШ I-III ст. №6	9	32,2	5,0	37,2	6,1	18,0
Мізоцький НВК «ЗОШ I-II ст.-лицей»	9	32,0	6,4	32,0	6,4	0
	11	90,0	8,6	90,0	8,4	2,3
Глинська ЗОШ I-III ст.	9	7,7	4,0	9,0	5,1	21,5
	11	25,0	6,0	25,0	5,6	6,7
Копитківська ЗОШ I-III ст.	11	42,8	6,0	37,5	6,7	10,5
Уїздецька ЗОШ I-III ст.	9	13,3	5,0	20,1	5,0	0
	11	33,4	5,9	80,0	7,2	18,1
Будеразька ЗОШ I-III ст.	9	42,9	5,9	40,0	6,0	1,7
	11	30,8	5,2	36,0	5,1	2
Гільчанська ЗОШ I-III ст.	9	48,0	6,2	41,0	6,1	2
	11	18,0	4,5	60,0	7,4	39,2
Кунинська ЗОШ I-II ст.	9	100	9,6	100	8,2	14,1
Новосілківська ЗОШ I-II ст.	9	80,0	7,8	80,0	7,2	7,7
По району	9	48,3	6,4	46,5	6,3	1,6
	11	46,4	6,4	58,6	7,0	8,6
По району		47,4	6,4	52,5	6,6	5,0

Показником **позакласної роботи** з хімії є рейтинг результативності участі учнів у II етапі Всеукраїнської олімпіади з хімії. Протягом останніх трьох років найвищі результати серед шкіл I-III ступенів показали учні Уїздецької загальноосвітньої школи I-III ступенів (2010-2011 н.р.- I м., 2011-2012 н.р. – III м.), Білашівської

загальноосвітньої школи I-III ступенів (2010-2011 н.р.- II м., 2011-2012 н.р. – I м., 2012-2013 н.р. – III м.), Здовбицької загальноосвітньої школи I-III ступенів (2011-2012 н.р – I м., 2012-2013 н.р.- I м.), Здолбунівської гімназії (2011-2012 н.р.II м.), Здолбунівської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 4 (2010-2011 н. р.- III м.), Здолбунівської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 6 (2012-2013 н. р.- II м.). Серед шкіл I-II ступенів – учні Кунинської, Новомильської, Суємської загальноосвітніх навчальних закладів. Найнижчі показники учнів Будеразької, Спасівської, Бушанської, Гільчанської загальноосвітніх шкіл I-III ступенів, Івачківської, Миротинської, Новосілківської, Маломощаницької, П'ятигірської загальноосвітніх шкіл I-II ступенів.

У 2011-2012 році учениця Білашівської загальноосвітньої школи I-III ступенів (вч. Мачелюк Г.М.), а в 2012-2013 навчальному році учениця Здолбунівської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 6 (вч. Романик О.С.). стали призерами III етапу Всеукраїнської олімпіади з хімії.

У Малій академії наук, у секції «Хімія» працювали 3 дітей із Здовбицької загальноосвітньої школи I-III ступенів та Мізоцького навчально-виховного комплексу «загальноосвітня школа I-II ступенів-ліцей» відповідно і отримали призові місця у районному етапі конкурсу-захисту.

У ярмарку педагогічної творчості, який проходив у районі у 2011-2012 навчальному році призові місця вибороли Романик О.С. (Здолбунівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 6), Прушківська Л.Г. (Здолбунівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 3), Жинчин Л. І. (Здолбунівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1). Учитель Здолбунівської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 3 Прушківська Л.Г. стала переможцем обласного та всеукраїнського етапів конкурсу «Нетрадиційний урок. Хімія».

Виходячи з вище зазначеного

НАКАЗУЮ:

1. Районному методичному кабінету:

1.1. Обговорити довідку „Про вивчення стану навчання хімії у загальноосвітніх навчальних закладах району” на методичному засіданні учителів хімії у серпні 2013 року.

серпень 2013

1.2. Продовжити роботу над оновленням змісту та форм методичної роботи з учителями хімії району.

постійно

1.3. Спрямувати роботу методичних підрозділів на опанування учителями хімії сучасних інноваційних педагогічних технологій.

постійно

1.4. При плануванні роботи методичних підрозділів враховувати запити вчителів відповідно аналізу діагностичних анкет.

щорічно

2. Директорам загальноосвітніх навчальних закладів району:

2.1. Удосконалювати контроль за викладанням хімії в закладі, забезпечувати вивчення стану викладання предмета.

постійно

2.2. Забезпечити виконання управлінських рішень Міністерства освіти і науки України, управління освіти і науки Рівненської облдержадміністрації, відділу освіти райдержадміністрації, рекомендацій Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, районного методичного кабінету.

постійно

2.3. Оформляти належним чином документацію за підсумками вивчення стану навчання предмета.

постійно

2.4. Сприяти розвитку навчально-матеріальної бази для навчання хімії відповідно до вимог діючої програми.

постійно

3. Вчителям хімії:

3.1. Повторно опрацювати Методичні рекомендації щодо проведення та оцінювання практичних та лабораторних робіт учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

до 01.09.2013

3.2. Для успішного та міцного засвоєння учнями знань практикувати складання схем, таблиць, опорних конспектів, особливу увагу приділяти формуванню в учнів умінь давати чіткі пояснення, робити висновки та узагальнення.

постійно

3.3. Впроваджувати у навчальний процес нові інформаційні технології, використовувати педагогічні програмні засоби.

постійно

3.4. Організовувати навчальний процес на основі диференціації та індивідуального підходу до учнів, диференціювати зміст і складність домашніх завдань.

постійно

3.5. Дотримуватись Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів.

постійно

3.6. Працювати над удосконаленням навчально-матеріальної бази для викладання хімії, підготувати роздатковий матеріал та різнорівневі завдання для оцінювання навчальних досягнень з різних тем курсу.

постійно

3.7. Активізувати роботу з обдарованими дітьми шляхом залучення учнів до проектної діяльності, роботи в МАН, різноманітних конкурсів та турнірів.

постійно

3.8. Впроваджувати передовий педагогічний досвід досвідчених вчителів-новаторів.

постійно

4. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Начальник відділу

Бондарчук В.М.